

Gogam: Polderen in welzijnsland

T. VAN HUUT

Gouda is een stad met ruim 70.000 inwoners. Als het om criminaliteit gaat, scoort zij hoog op de landelijke ladder. Er is volop grote steden-problematiek, Gouda valt echter buiten het potje van minister Van Boxtel van Grote Steden- en Minderhedenbeleid. Geen reden voor het gemeentebestuur om bij de pakken neer te zitten. Met veel inzet kwam in deze mooie stad het project Gogam tot stand. Het bleek succesvol, niet in de laatste plaats omdat een goede samenwerking tussen overheid en maatschappelijk veld tot stand kwam. Het maatschappelijk veld werd herontdekt. Gogam is daarmee een voorbeeld van 'polderen in welzijnsland'. Immers, 'een leefbare samenleving staat of valt met een gemeenschappelijke inzet (burgers, organisaties en overheid). Samenwerken is het hart van samen leven.'

Met de meeste jongeren gaat het uitstekend in de gemeente Gouda. Dat geldt ook voor de meeste Marokkaanse jongeren. Te veel Marokkaanse jongens in Gouda behoren echter tot de zogenaamde risicogroep of belanden in het criminele circuit. Een cumulatie van problemen thuis, op school en bij het vinden van werk, leidt niet zelden tot deviant gedrag (van lichte delicten tot zwaar criminele activiteiten): meer dan de helft van het aantal processen-verbaal onder jongeren betreft Marokkaanse jongens. Overigens, 17% van de jongeren in Gouda is van Marokkaanse afkomst. Ondanks vele inspanningen op talrijke terreinen kreeg men in Gouda niet de indruk dat de aanpak van criminaliteit onder Marokkaanse jongeren tot dan toe succesvol was. De kentering kwam in 1995 toen men besloot tot een groot samenwerkingsproject tussen 19 partners. Gogam was geboren, Goudse Gemeenschappelijke Aanpak van Marokkaanse jongens.

Doelstelling

In oktober 1995 ging Gogam in Gouda officieel van start. Het doel van het project was tweeledig:

- 1) Marokkaanse jongens met een strafblad weer op het rechte pad zien te krijgen (geen recidive binnen twee jaar);
- 2) Voorkomen dat Marokkaanse 'risicjongeren' afglijden in het criminele circuit. De meerwaarde van dit project zat hem vooral in de samenwerking

tussen talrijke partners op het gebied van jeugd en welzijn. 'Shoppen' van instelling naar instelling was hiermee uitgesloten. Een web van hulp ontspan zich rond de jonge delinquent, ontsnappen daaraan bleek bijna onmogelijk. Kortom: een sluitende aanpak. In Gouda werd hiermee de basis gelegd voor wat onlangs in het advies van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) 'Verantwoordelijkheid en perspectief; geweld in relatie tot waarden en normen' als één van de sporen van beleid bij het terugdringen van criminaliteit onder jongeren uit minderheden wordt voorgestaan.

Het project werd oorspronkelijk gefinancierd vanuit zowel de lokale, de provinciale als de rijksoverheid voor een periode van drie jaar. Uiteindelijk is er voor gekozen om nog een vierde projectjaar te financieren in verband met de definitieve inbedding van het project binnen de (reguliere) jeugdzorg. De participerende instellingen tenslotte (in totaal 19) hebben eveneens een substantiële (materiële) bijdrage aan het project geleverd.

Het project werd ondergebracht in een stichting, waarbinnen de gemeente (burgemeester en wethouder), de politie, de koepelorganisatie voor het lokaal sociaal-cultureel werk (SWG) en een vertegenwoordiger vanuit de Marokkaanse gemeenschap het stichtingsbestuur vormden. Het Gogampersoneel (projectmanager, administratieve ondersteuning en twee casemanagers) werd aangehaakt bij de gemeentelijke organisatie en inhoudelijk aangestuurd door het stichtingsbestuur.

Samenwerking tussen partners

Met Gogam
ontspan zich een
web van hulp
rond de jonge
delinquent,
ontsnappen
daaraan bleek
bijna onmogelijk.
Kortom: een
sluitende aanpak.

Kern van de Gogamaanpak betreft de gezamenlijke verantwoordelijkheid van en samenwerking tussen een zeer groot aantal organisaties binnen het project. Het stichtingsbestuur sloot met twintig partners (gemeente Gouda, het algemeen maatschappelijk werk, het sociaal-cultureel werk, de politie, jeugdzorginstellingen, de (jeugd-)reclassering, allochtone zelforganisaties) een convenant, waarin de gezamenlijke verantwoordelijkheid concreet werd uitgewerkt en vastgesteld. Iedere convenantpartner leverde een concrete materiële bijdrage in de vorm van bijvoorbeeld personele inzet, budgetten en diensten. De convenanten werden afgesloten voor een periode van drie jaar (inmiddels vier jaar). Reeds bij het afsluiten van de convenanten werd duidelijk uitgesproken dat na afloop van de projectperiode de 'Gogammethodiek' zou moeten inzakken in de reguliere jeugdzorg.

Werkwijze

Zoals gezegd richtte het project zich zowel op de zogenaamde 'harde kernjongeren' als op de 'risicjongeren'. De werkwijze cq. methodiek toonde ten opzichte van de onderscheiden doelgroepen aanmerkelijke verschillen.

Bij de methodiek 'harde kernjongeren' werden verschillende instellingen verantwoordelijk voor de 'toelevering' van (potentiële) Gogamkanten aan het projectbureau: politie, (jeugd)reclassering, jeugdzorginstellingen, etcetera. Direct na toelevering vond een eerste *intake*gesprek door een *casemanager* van het projectbureau plaats. De jongere werd in de gelegenheid gesteld zijn verhaal te doen en om aan te geven of hij vrijwillig wenste deel te nemen aan het project. Uiteraard werd het gehele proces geschetst (waaronder de consequenties van het niet-nakomen van afspraken: einde laatste kans!) en werd er een vervolgspraak gemaakt. Na informatie te hebben ingewonnen vond zeer spoedig na het eerste *intake*gesprek een zogenaamd 'ronde tafelgesprek' tussen beroepskrachten van diverse maatschappelijke organisaties plaats. Op basis van dit gesprek werd een traject uitgezet en een verantwoordelijk *casemanager* (cq. organisatie) aangewezen. De *casemanager* werd vervolgens door het projectbureau gefaciliteerd met allerlei budgetten, diensten en activiteiten die door één of meerdere convenantpartners ter beschikking waren gesteld. Getracht werd om de jongere een volledig dagprogramma aan te bieden, variërend van (diverse vormen van) hulpverlening, onderwijs, werk(ervaring) en vrije tijdsbesteding. Aanvullend werden diverse materiële zaken in voorkomende gevallen geregeld (huisvesting, uitkering, avondprogramma, etcetera). De bekende 'stok achter de deur' (voorgeleiding, dan wel terug de gevangenis in) werkte prima. Nog veel beter echter werkte het instrument *casemanagement*. Eén vaste contactpersoon voor de jongere gedurende het gehele (ongeveer één jaar durende) traject die naar welbevinden en op basis van individuele behoefte gebruik maakte van de diensten van de 19 convenantpartners. De samenwerking tussen de diverse organisaties verliep beduidend beter dan vóór de projectperiode. Natuurlijk was het -zeker in het begin- erg wennen, maar al spoedig bemerkte men de voordelen van de samenwerking in de praktijk, het 'over de muren van de eigen organisatie heen kijken' en het stellen van gezamenlijke doelen. Voor sommige instellingen was een totale cultuuromslag nodig om de Gogammethodiek in *optima forma* toe te passen. Ook het bijstellen van lang vastgevoerde werkwijzen (weinig of geen contact met ouders/gezinnen, het ontbreken van intercultureel werken), het wijzigen van formele regels (bijvoorbeeld ten aanzien van de *case load*) en het overtuigen van de financierder (bijvoorbeeld ministerie van Justitie of de provincie) was soms nodig om de Gogammethodiek uit te kunnen voeren.

Na drie-en-een-half jaar kan er geconcludeerd worden dat de aanpak van de harde kernjongeren sterk is verbeterd: er wordt beter samengewerkt, de financiering is beter geregeld, er wordt naar de klant toe meer maatwerk geleverd en de resultaten zijn zeer bemoedigend: ruim 40% van de zeer lastige harde kernjongeren is 'positief uitgestroomd' (het volledige traject is succesvol doorlopen en tot op heden is nog niet gerecidiveerd). Voorwaar voor een dergelijke doelgroep een zeer goede score.

☞ Na drie-en-een-half jaar kan er geconcludeerd worden dat de aanpak van de harde kernjongeren sterk is verbeterd. Ruim 40% van de zeer lastige harde kernjongeren is 'positief uitgestroomd'.

Meer preventie

Al zeer snel na de start van het project werd duidelijk dat deze aanpak van harde kernjongeren zonder aanvullende maatregelen 'dweilen met de kraan open' was. Er werd daarom eerder dan gepland gestart met het ontwikkelen van meer preventieve maatregelen teneinde te voorkomen dat Marokkaanse jongens afglijden in het criminele circuit.

Op basis van de jarenlange ervaringen van de participerende instellingen, de veelvuldige contacten met Marokkaanse jongeren en gezinnen en de ervaringen binnen het project werd een groot aantal knelpunten geïnventariseerd en voorgelegd aan de partners. Dit leidde tot de samenstelling van een groot aantal 'verbetergroepen'. De verbetergroepen werden gevormd door maar liefst 25 (maatschappelijke) organisaties die uiteindelijk 60 verbetervoorstellen formuleerden. Een deel van de verbetervoorstellen betrof overigens ook de aanpak van de harde kernjongeren. Het overgrote deel van de verbetervoorstellen is uiteindelijk opgepakt, gefinancierd en operationeel gemaakt. De voorstellen richten zich onder meer op zaken zoals versterking van de samenwerking, het signaleren en volgen van risicogroepen, het betrekken en ondersteunen van Marokkaanse ouders, vrije tijdsbesteding en privacywetgeving.

Gogam en de toekomst

Eind 1998 (het einde van het derde projectjaar) hebben alle convenantpartners in een tweedaagse sessie in Noordwijk uitgesproken bereid te zijn ook na de projectperiode de ontwikkelde en beproefde Gogamethodiek voort te zetten en tevens op minimaal hetzelfde niveau middelen in te brengen. Tevens zijn op hoofdlijnen afspraken gemaakt over de financiering van de werkwijze na afloop van de projectperiode en de inbedding van het Gogampersoneel binnen het nog te ontwikkelen bureau Jeugdzorg. Vooruitlopend hierop is het personeel ondergebracht bij één van de kernpartners van Gogam: de stichting Jeugdzorg. Eén en ander is wederom vastgelegd in convenanten die dit najaar zullen worden ondertekend. Dan is het de stichting Jeugdzorg die eindverantwoordelijk wordt voor het behoud en de verdere verfijning van de ontwikkelde methode. De onderhandelingen met de provincie over de financiering van de methodiek zijn nog in volle gang. Gelet echter op de bijdragen van alle participanten (waaronder de gemeenten), de enorme investeringen in de afgelopen periode en niet in de laatste plaats de behaalde successen mogen we verwachten dat de provincie haar (mede-)verantwoordelijkheid oppakt.

Ton van Huut is Wethouder Welzijn (waar onder Integraal Jeugdbeleid en Preventief Veiligheidsbeleid) te Gouda.